

Захистити вузівську науку

#6-7 от 16.03.2005

3 березня цього року відбулася нарада відтвореної Ради проректорів з наукової роботи вищих навчальних закладів Міністерства освіти і науки України. Вона обговорила стан вузівської науки, виробила ряд конструктивних пропозицій щодо подолання негативних тенденцій та обрала голову Ради проректорів з наукової роботи – М.Ю. Ільченка, проректора НТУУ „КПІ” та його заступника – проректора НТУ „ХПІ” А.П. Марченка.

Професор А.П. Марченко відповів на запитання нашої газети стосовно рішення наради.

– Про які саме негативні тенденції йшлося на нараді?

– Перш за все, учасники наради наголосили на тому, що університетська наука, попри всі сьгоднішні її проблеми, ще зберегла свій високий потенціал та спроможність кадрового, науково-технічного та науково-технологічного забезпечення інтеграції нашої держави до світового економічного, освітянського та наукового простору, інноваційного шляху розвитку України. Ми також стверджуємо, що низький рівень фінансування наукової діяльності вищих навчальних закладів України входить у протиріччя зі стратегічним напрямом розвитку нашої держави на інтеграцію до світового освітнього та наукового простору, приєднання до Болонського процесу, одним із головних принципів якого є високий рівень науки в університетах та єдність освітньої і наукової діяльності.

– Це стосується і науки академічної?

– Існуючий стан фінансування науки в нашій державі суперечить статті 34 Закону України „Про наукову та науково-технічну діяльність”, в якому передбачено бюджетне фінансування цього напрямку не менше 1,7% від ВВП. За останні роки цей показник складає 0,26 – 0,45 %. І хоча сьогодні генеральний вектор розвитку нашої держави пов’язаний з інтеграцією до європейського і світового простору, в Україні не враховується досвід провідних країн, який показує, що тільки рівень фінансування науки більш як 1,7 % від ВВП дозволяє створити умови зростання ВВП за рахунок впровадження нових технологій, наукоємних виробів, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Та ще гіршим є стан бюджетного фінансування університетської науки. Жодного року не були виконані вимоги статті 62 Закону про освіту, згідно з якою фінансування фундаментальних та пошукових наукових досліджень, програм, проектів державного значення у вищих навчальних закладах, науково-дослідних установах системи освіти повинно здійснюватися на конкурсній основі в обсязі, не меншому 10 % державних коштів, що виділяються на утримання вищих закладів освіти. Сьогодні ж маємо лише близько 4 відсотків.

– Які ж пропозиції висуває Рада проректорів?

– Нарада ухвалила запропонувати Міністру освіти і науки України С.М. Ніколаєнку вийти з клопотанням до Верховної Ради та Кабінету Міністрів України щодо захищеності статей бюджету 2005 року, які передбачають фінансування наукових досліджень в системі МОН України. У рішенні наради наголошується також на необхідності зробити все можливе для

того, щоб при коригуванні державного бюджету на 2005 рік повернути до Міністерства освіти і науки України кошти на фінансування університетської науки, які були вилучені в процесі затвердження бюджету 200 року. Повернення цих коштів можна було б розглядати як перший крок надання фінансової підтримки розвитку університетської науки. Особливого значення учасники наради надають безумовному виконанню законів України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, „Про наукову та науково-технічну діяльність” щодо фінансування останніх не менш як 1,7 % від ВВП та виділення 10 % коштів від усіх „освітніх” коштів на проведення наукових досліджень у вузах, на розвиток матеріальної бази наукових досліджень. До цього рішення нарада виробила також пропозиції щодо внесення відповідних змін до вказаних статей Законів.

– Зрушити з місця вирішення такої важливої проблеми належить, звичайно, владі. А яким чином вузівська громадськість може взяти участь у прискоренні змін?

– Проректори вищих навчальних закладів запропонували Міністерству освіти і науки на виконання доручення Прем'єр-міністра України Ю.В. Тимошенко про формування першочергових цільових програм та створення громадських колегій при міністерствах розробити цільову програму діяльності МОН щодо питань стратегії розвитку університетської науки, в тому числі розвитку наукових установ, які становлять національне надбання, а також розробити порядок та умови приєднання галузевих наукових закладів до університетів. Ми також вважаємо за доцільне включення досвідчених фахівців із університетів до складу створюваної Громадської колегії МОН з питань науки, а також до складів наукових рад з державних науково-технічних програм, різних фондів і конкурсних комісій.